

De notat că alături de cercetătorii din diferite țări, foști bufsieri ai Fundației Humboldt, au prezentat comunicări din partea țării gazdă profesorii K. Narr (Münster), R. Hachmann (Saarbrücken) și W. Hoepfner (Berlin-vest), în timp ce profesorii B. Hrouda (München), A. Borbein (Berlin-vest) și J. Werner (München) au asigurat conducerea discuțiilor în cele trei secțiuni. Comunicările vor fi publicate într-un volum special, în pregătire la editura Ph. von Zabern din Mainz.

Putem afirma că, fără excepție, comunicările și intervențiile pe marginea lor au fost de un foarte ridicat nivel științific. În ciuda unei tematici foarte variate, discuțiile au relevat numeroase puncte de interes comun, care concentrează atenția cercetătorilor pe plan european. Comunicările românești au avut și ele darul de a stârni interesul participanților atât prin prezentarea aspectelor specifice istoriei și civilizației străvechi de pe teritoriul țării noastre, cât și prin tratarea acestor aspecte în contextul mai larg regional sau general-european al vremii lor.

În timpul șederii lor la Berlin, participanții la colocviu au fost primiți la sediul Institutului arheologic german, care a sărbătorit în 1979 un secol și jumătate de existență, de către președintele acestui renumit for științific, profesorul Werner Krämer. Ei au avut, de asemenea, ocazia de a vizita trei bogate muzee arheologice: Muzeul egiptean, Muzeul de antichități greco-romane și Muzeul de pre- și protoistorie.

Colocviul de la Berlin (vest) a constituit din toate punctele de vedere o reușită. Alături de interesul științific al comunicărilor, merită relevată importanța acestei reuniuni pentru întărirea legăturilor de colaborare dintre arheologii din diferitele țări ale Europei, legături întemciate pe contacte personale și pe schimbul de experiență și de idei. Pentru inițiativa generoasă și pentru organizarea perfectă a simpozionului, participanții au a fi recunoscători Fundației Alexander von Humboldt, inimoșilor săi animatori dr. H. Pfeiffer, secretar general, și dr. D. Papenfuss, precum și colegilor germani care au făcut totul pentru succesul acestei manifestări internaționale de amploare și, se poate spune, de prestigiu.

M. Babeș

COLOCVIUL ROMÂNNO-BRITANIC „DACII ȘI LOCUL LOR ÎN ISTORIA EUROPEI ÎN VREMEA LUI BUREBISTA”

Continuând o serie de întruniri de lucru anterioare ale istoricilor, arheologilor și epigrafiștilor români și englezi, colocviul desfășurat la Londra în perioada 1—6 mai 1980 a fost dedicat istoriei și civilizației geto-dacilor, privite în contextul european al epocii. Lucrările colocviului, organizat de către Centrul Marea Britanie — Europa de răsărit, au fost găzduite de Institutul de arheologie al Universității din Londra, care a creat condiții optime de desfășurare. Un mare merit în acest sens revine profesorului J. J. Wilkes (Londra), cunoscut specialist în domeniul arheologiei provincial-romane, care în calitate sa de copreședinte al colocviului a depus stăruitoare și fructuoase eforturi atât în faza de pregătire, cât și în cursul desfășurării lucrărilor.

Din partea română, funcția de copreședinte al colocviului a fost îndeplinită de prof. D. M. Pippidi, membru corespondent al Academiei R. S. România, director al Institutului de arheologie din București, personalitate binecunoscută în lumea științifică engleză în calitate sa de fost președinte al Federației Internaționale a Societăților de studii clasice, precum și aceea de „Corresponding Fellow” al Academiei Britanice.

Concepută ca un cadru de dezbateri aprofundată a tematicii anunțate, reuniunea de la Londra a antrenat un cerc, prin forța lucrurilor, limitat de participanți, nemijlocit interesați în progresul studiilor istorice, arheologice, epigrafice și lingvistice relative la geto-daci. Din partea delegației române au fost prezentate trei comunicări, iar din partea engleză șase. Vom încerca să le rezumăm în puține cuvinte, în ordinea în care au fost susținute.

Prof. R. A. Crossland (Scheffeld) a abordat în comunicarea sa unele probleme generale de lingvistică tracică, insistând asupra raporturilor dintre dialectul daco-moeslan și cel sud-tracic. Subliniind strânsa înrudire a celor două dialecte, autorul se apropie de poziția lingviștilor români și se distanțează de opinia lui Vl. Georgiev, după care am avea de-a face cu două limbi deosebite.

Comunicarea prezentată de R. F. Hoddinott (Londra), intitulată: *Influenţe străine în Tracia, la nord şi la sud de Dunăre, până în vremea lui Burebista*, a prilejuit o amplă şi nuanţată trecere în revistă a factorilor străini (grecesc, scitic şi celtic) care au influenţat evoluţia istorică şi culturală a lumii trace în cursul mileniului I î.e.n., o atenţie deosebită fiind acordată Daciei.

Un interes aparte a stîrnit comunicarea dr. I. Nandriş (Londra): *Aspecte ale economiei dacice şi integrarea tradiţiilor culturale în Europa de sud-est*, în care au fost comunicate rezultate inedite ale unor determinări de resturi vegetale din aşezările din Munţii Orăştiei. Pornind de la aceste date, autorul a expus o serie de consideraţii mai generale privind sistemul economic al triburilor geto-dace şi adaptarea sa la condiţiile ecologice locale.

Prof. C. Hawkes (Oxford) a prezentat o comunicare de vastă perspectivă istorică, analizînd cu fineţe relaţiile dintre Burebista, Caesar şi Ariovist. Din această analiză rezultă că, în momentul victoriei sale asupra celţilor de la Dunărea mijlocie, Burebista devenise o ameninţare nemijlocită pentru statul roman, punînd în pericol dominaţia romană în centrul şi sud-estul Europei. Autorul crede chiar că Burebista ar fi fost în măsură să pătrundă în Italia, urmînd planul mai vechi al marelui Mithridates al VI-lea Eupator.

Sub titlul *Cultura geto-dacă clasică: structură şi cronologie*, dr. Mircea Babeş (Bucureşti) a făcut o prezentare sistematică a civilizaţiei geto-dacilor în perioada Burebista-Decabal, în lumina arheologiei. Efortul autorului s-a îndreptat îndeosebi în direcţia precizării cronologiei relative şi absolute a acestei culturi, pe baza analizei inventarului aşezărilor, a compoziţiei tezaurelor de argint şi a circulaţiei monetae în Dacia preromană.

Reputatul numismat prof. M. A. Crawford (Cambridge) a prezentat o seamă de consideraţii privind pătrunderea drahmelor din Dyrhachium şi Apollonia şi a denarilor republicani în Dacia; cele dintîi au putut fi dobîndite în schimbul unor mari cantităţi de sare de care aveau nevoie păstorii de pe teritoriul de astăzi al Albaniei, în timp ce pătrunderea denarilor republicani (după mijlocul secolului I î.e.n.) s-ar lega mai curînd de negocîul de sclavi.

Întemeindu-se pe documentele epigrafice, în special pe cele descoperite în ultimii ani la Porţile de Fier, prof. J. J. Wilkes a urmărit etapele stabilirii controlului militar roman de-a lungul Dunării de Jos, care a avut înainte de toate rostul de a asigura circulaţia nestînjînită pe fluviu şi care, pe de altă parte, a pregătît din punct de vedere strategic cucerirea Daciei.

În comunicarea sa, intitulată *Dacii şi romanii*, conf. dr. D. Protase (Cluj-Napoca) a făcut o amplă expunere a relaţiilor economice, culturale şi politico-militare dintre geto-daci şi romani, de la sfîrşitul secolului al II-lea î.e.n. pînă la cucerirea traiană. Autorul a pus în evidenţă rolul pe care aceste relaţii l-au jucat în pregătirea succesului romanizării de mai tîrziu.

Ultima comunicare a fost aceea a prof. D. M. Pippidi, care a urmărit în detaliu evoluţia raporturilor dintre geto-daci şi grecii din coloniile pontice, de la aşezarea acestora pe ţărmul dobrogean şi pînă la căderea lor sub autoritatea romană. Un loc aparte în această expunere a fost rezervat politicii pontice a lui Burebista şi efectelor pe care această politică le-a avut asupra soartei coloniilor greceşti.

Concluziile colocviului au fost prezentate de Sir Ronald Syme, membru al Academiei Britanice, fost profesor de istorie antică la Universitatea din Oxford, care a subliniat, o dată în plus, interesul istoricilor şi arheologilor englezi pentru problemele istoriei şi civilizaţiei geto-dacilor. El a avut cuvinte de preţuire pentru nivelul comunicărilor prezentate de delegaţii români şi, în general, pentru rezultatele cercetării istorico-arheologice româneşti. Ca şi Sir William Harpham, directorul Centrului Marea Britanie — Europa de răsărit (în cuvîntarea ţinută la deschiderea colocviului), profesorul Syme a pledat pentru continuarea periodică a contactelor de lucru dintre specialiştii englezi şi români, care în ciuda depărtării geografice sînt interesaţi în numeroase probleme comune de cercetare şi sînt animaţi de aceeaşi dorinţă de a contribui la mai buna cunoaştere a trecutului îndepărtat al Europei.

În completarea programului, pentru delegaţia română s-a organizat o călătorie de documentare în nordul Angliei. Cu acest prilej au fost vizitate mai multe obiective arheologice importante de pe limesul roman („Zidul lui Hadrian”), precum şi muzeele de preistorie şi de artă greacă ale Universităţii din Newcastle upon Tyne.

În concluzie, putem aprecia că desfășurarea colocviului româno-englez de la Londra a constituit un succes, contribuind la mai buna cunoaștere a realizărilor istoriografiei românești în domeniul istoriei și civilizației geto-dacilor, la stimularea interesului cercurilor științifice britanice față de această problemă, la întărirea legăturilor de colaborare dintre specialiștii din cele două țări.

M. Babeș

COLOCVIUL PRIVIND: TERITORIILE ORAȘELOR DIN DOBROGEA ÎN EPOCA GREACĂ, ROMANĂ ȘI ROMANO-BIZANTINĂ

În zilele de 9 și 10 mai 1980, secția greco-romană a Institutului de arheologie din București a ținut cel de-al doilea colocviu al său, cu tema *Teritoriile orașelor din Dobrogea în epoca greacă, romană și romano-bizantină*, cu participarea unor invitați de la Centrul de istorie militară, Biblioteca Academiei R. S. România, Institutul teologic din București, Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța și Muzeul de istorie și arheologie din Tulcea. În decursul celor două zile de dezbateri a fost înfățișat stadiul cercetării actuale, pe plan național și internațional, privind formarea teritoriilor coloniilor grecești din Dobrogea, statutul lor politic, juridic și funcția economică și militară, raporturile cu populația getică etc. În a doua parte a lucrărilor a fost examinată situația teritoriilor, atât ale coloniilor de pe coasta Mării Negre, cât și ale unora dintre orașele înființate de Imperiul roman la frontiera dunăreană. În ultima parte a dezbaterilor au fost discutate problemele ridicate de aceste teritorii în perioada română țirzie.

Colocviul a fost deschis de dr. Petre Alexandrescu, șeful secției greco-romane, care a prezentat *Noile orientări în cercetarea choriei coloniilor grecești*, punând accentul pe acele puncte de vedere și descoperiri ale științei actuale care prezintă interes metodologic pentru cercetarea noastră. A fost subliniat interesul pe care îl prezintă lucrările grupului de arheologi care cercetează teritoriile orașelor grecești din sudul Italiei și din Sicilia, și ale celor care lucrează în sudul U.R.S.S. (în special la Olbia și în Crimeea). Catrinei Domăneanțu a deschis apoi seria referatelor cu privire la *chora* Histriei, cu o privire de ansamblu asupra stadiului actual al cercetărilor, continuând cu prezentarea rezultatelor săpăturilor sale din *Așezarea agricolă de la Nuntași*. Maria Coja a prezentat *Descoperirile preromane de la Capul Doloșman*, punând accentul pe descoperirea unui nivel de locuire precolonială, atribuit culturii Babadag III (bordeie și gropi). De semnalat descoperirea în cuprinsul unor bordeie a citorva fragmente de ceramică greacă arhaică din secolul al VI-lea î.e.n., ceea ce a făcut-o pe descoperitoare să sugereze posibilitatea unei „coboriri” a cronologiei propuse de Sebastian Morintz pentru faza a III-a a culturii Babadag în veacul al VI-lea î.e.n. Gavrilă Simion, în *Cercetările de la Beidau*, a prezentat rezultatele săpăturilor din așezarea fortificată din această localitate, aparținând culturii Babadag, precum și resturile arheologice din veacul al VI-lea î.e.n., atestând a locuire ulterioară, apărută în perioada de formare a *choriei* Histriei. Mihaela Adameșteanu a prezentat cercetările sale din *Așezarea de la Vișina*, una dintre așezările agricole ținind de *chora* coloniei grecești de la Capul Doloșman. Ernest Oberländer a ținut un referat cu privire la tezaurul de *Virfuri de săgeți cu valoare monetară descoperite lângă Capul Doloșman*, discutind problema apartenenței acestor „monede”. Vlad Zirra a prezentat rezultatele campaniilor de săpături din *Cimitirul plan grecesc din satul Histria*, cercetat integral și în curs de publicare. Echipa de arheologi de la Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța, compusă din Al. Rădulescu, Maria Bărbulescu și V. Georgescu, a prezentat *Cercetările de la Albești*. Discuțiile care s-au purtat în jurul acestei descoperiri din *chora* orașului Callatis s-au referit la funcția complexului eolenistic cercetat, Emilia Doruțiu Bollă sugerând posibilitatea interpretării acestuia ca un *pyrgos*, în acord cu interpretarea propusă în raportul preliminar publicat în *Materiale și cercetări arheologice*, Oradea, 1979, p. 173. În încheierea primei părți a acestui colocviu, Vladimir Iliescu a prezentat comunicarea *Relații agrare în chora orașelor grecești în secolul al IV-lea î.e.n.*

În partea a doua, dedicată cercetărilor din epoca romană, Alexandru Suceveanu a prezentat comunicarea *Autohtonii și romanizarea în teritoriile rurale ale Tomisului și Histriei*, pe baza cercetărilor sale de la Fintinele și de la Straja. Victor Baumann a prezentat cercetările